

Část druhá: Základní ustanovení sociálně-právní ochrany

§ 5 Přední hledisko SPOD

- Zůstává zájem a blaho dítěte nejpřednějším hlediskem nebo jsou další aspekty na stejné rovině?
- ➔ Stávající zásada, že předním hlediskem sociálně-právní ochrany je zájem a blaho dítěte, je doplněna v souladu s mezinárodním i vnitrostátním právem a s přihlédnutím k ustálené judikatuře Ústavního soudu České republiky a Evropského soudu pro lidská práva. Za přední hledisko sociálně-právní ochrany je třeba považovat rovněž ochranu rodičovství a rodiny a vzájemné právo rodičů a dětí na rodičovskou výchovu a péči. Při tom je nezbytné přihlížet k širšímu sociálnímu prostředí dítěte. Navrhované doplnění koresponduje s Úmluvou o právech dítěte, která stanoví, že dítě má právo na péči svých rodičů (čl. 7 odst. 1) a že rodiče mají prvotní odpovědnost za výchovu a vývoj dítěte (čl. 18 odst. 1). Obdobně Listina základních práv a svobod stanoví, že rodičovství a rodina jsou pod ochranou zákona, péče o děti a jejich výchova je právem rodičů a děti mají právo na rodičovskou výchovu a péči (čl. 32 odst. 1, 4). Rovněž Ústavní soud České republiky ve svých nálezech opakovaně zdůrazňuje, že vazba mezi rodičem a dítětem je jedním z prvořadých předpokladů zdárného vývoje dítěte. Pro rodiče a dítě je možnost být spolu základním prvkem rodinného života. Opatření, která jim v tom brání, představují podle Ústavního soudu České republiky zásah do práva na rodinný život (srov. čl. 32 odst. 4 Listiny). Stejná východiska a principy jsou konstantně vyjadřovány i v judikatuře Evropského soudu pro lidská práva. Zájem a blaho dítěte však zůstávají i nadále jmenovány na prvním místě v úpravě předních hledisek sociálně-právní ochrany, v souladu s čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte. Vzhledem k tomu se nemění základní postulát sociálně-právní ochrany dětí, podle kterého převažuje zájem dítěte nad zájmy a právy všech ostatních osob, včetně rodičů.
- „Přitom se přihlíží i k širšímu sociálnímu prostředí dítěte“ - o jak široké prostředí jde?
- ➔ Jde o síť sociálních vztahů daného dítěte, neboť při výkonu SPOD je nutné vždy zohledňovat specifika konkrétní rodiny a jejích členů, a to v patřičných souvislostech (je nutné vzít v úvahu rodinné vztahy, vzdělání, zdravotní stav členů rodiny, majetkovou situaci apod.). K tomuto slouží např. ekomapa, genogram a rodinné mapy, jakožto metody zjišťování vztahových záležitostí dítěte.

§ 9a

- Co je to „náhradní rodinné prostředí“? V novele je náhradní péče, náhradní rodinná péče, nikoli prostředí.
- ➔ Náhradní rodinná péče je poskytována v náhradním rodinném prostředí. Zásadně nelze za náhradní rodinné prostředí považovat tzv. rodinné skupiny v dětských domovech nebo tzv. rodinnou péči poskytovanou v zařízeních pro děti vyžadující okamžitou pomoc.

Část třetí: Opatření sociálně-právní ochrany

Hlava I. Preventivní a poradenská činnost

§ 10 Vyhodnocování, IPOD, případové konference

- Vzhledem k tomu, že zatím nedošlo ke změně Instrukce MPSV k vedení spisové dokumentace, má být formulář Vyhodnocení situace dítěte a následný IPOD

zakládán do spisu Om v časové řadě (tedy založí se tehdy, je-li vyhotoven)?
Obdobně se postupuje při aktualizaci Hodnocení a vytvoření nového IPOD?

- Aktualizace hodnocení – je nutno vždy vytvořit celý nový formulář (a opsat do něj údaje, které již byly uvedeny v předešlém Hodnocení) nebo je možné aktualizovat pouze potřebnou část Hodnocení a zbylé části nevyplňovat nebo do spisu vůbec znovu nevkładat?

➔ Předpokládáme, že v nejbližší době bude k dispozici vyhodnocovací formulář v elektronické „zamykací“ verzi. Do té doby je bohužel třeba používat verzi papírovou. Tzn. vyplnit všechna políčka ke konkrétnímu datu (datum zapsat). Pokud bude např. po 3 měsících situace dítěte přehodnocována, použijete ten samý formulář s tím, že pokud došlo ke změně např. u zdravotního stavu dítěte, do „políčka“ zdravotní stav se tato změna uvede (opět s datem). Je nutné vidět ve formuláři změny u jednotlivých situací, aby bylo možné posoudit vývoj situace, zatím tedy pouze papírově. Elektronická verze bude jednotlivé zápisy k určitému datu vždy zamykat, vždy po změně si vytisknete vyhodnocení s provedenými změnami. Je nutno upozornit, že vyhodnocovací formulář se nezařazuje do chronologicky vedeného spisu Om (nepřičítají se mu čísla), ale jeho poslední (aktuální) verze musí být v rámci spisu vždy přehledně k dispozici. Obdobně jako sociální záznam. Vždy je tedy jen jedno vyhodnocení pro jedno dítě, které je pravidelně aktualizováno. Stejně se postupuje i v případě IPOD. Výše uvedené bude součástí novelizované instrukce o vedení spisové dokumentace, která se připravuje.

- IPOD by měl být vždy vytvářen OSPODem, který je místně příslušný s ohledem na trvalé bydliště dítěte. Co však dělat, když se rodina dlouhodobě zdržuje v jiném správním obvodu, než kde má trvalý pobyt? Přece nemohu s rodinou pracovat a vytvářet IPOD, když ji vůbec neznám?

➔ OSPOD místně příslušný podle trvalého pobytu dítěte je odpovědný za výkon sociálně-právní ochrany daného dítěte, pokud má však dítě faktické bydliště jinde, může OSPOD využít institut dožádání a požádat jiný OSPOD o provedení úkonu, který by sám mohl provést jen s obtížemi nebo s neúčelnými náklady anebo který by nemohl provést vůbec (viz § 13 správního řádu). Daný OSPOD tedy může požádat o vyhodnocení situace dítěte a jeho rodiny, jakož i o vypracování individuálního plánu ochrany dítěte ten OSPOD, v jehož obvodu se dítě fakticky zdržuje. Tím se však nezbavuje odpovědnosti, stále zůstává klíčovým subjektem SPO daného dítěte, avšak za součinnosti OSPOD, který je rodině a dítěti bližší, rodinu zná a může pomoci s naplánováním případu při znalosti místních podmínek a dostupných služeb. Dalším možným řešením je dožádat OSPOD dle faktického bydliště dítěte ke spolupráci při dlouhodobějším sledování poměrů dítěte – viz Stanovisko MPSV ze dne 2. 2. 2004, které zasíláme v příloze. Pak by vyhodnocení situace dítěte a rodiny a IPOD byly řešeny v rámci spisu Nom u OSPOD v místě faktického bydliště dítěte a rodiny. V návaznosti na tuto skutečnost pak dochází k tomu, že spisová dokumentace označená spisovou značkou Nom se de facto svým obsahem stává spisovou dokumentací Om. Dožádanému úřadu by měla být postupována kopie spisové dokumentace Om v zájmu jeho informovanosti o dosavadním postupu při poskytování sociálně-právní ochrany dětí a naopak OSPOD, který vede spis Om, by měl být informován o všech zásadních krocích činěných v rámci Nom spisu.

- Při přijetí podnětu na OSPOD nepůjde vždy o dítě dle § 6 ZSPOD. V průběhu práce s rodinou zjistím, že rodina je problémová. Někdy to však může trvat 3-5 měsíců. Jak řešit tento mezičas?
- ➔ Pokud vyhodnotíte, že nejde o dítě uvedené v § 6 (a zároveň nejde např. o opatrovnické řízení), nebudete zakládat spis Om, ale dané podání povedete pod č. j. přiřazeným podatelnou. Sesbíráte-li potřebné údaje a dojdete k závěru, že není důvod pro zařazení dítěte do evidence, spis jednoduše uzavřete a založíte. Není však vyloučeno, že za pár týdnů či měsíců nevzejde další podnět, resp. se ukáže, že dítě je ohrožené a je třeba jeho situaci řešit. V takovém případě je založen spis Om, který by měl obsahovat i údaje z původně založeného spisu o původním podnětu. Pak dochází k podrobnému vyhodnocení situace dítěte a jeho rodiny a vytvoření IPOD. Je tedy třeba vést kartotéku takovým systémem, který umožní identifikaci ohrožení, tedy např. podle příjmení dítěte (obdobně jako je tomu u lékaře). Tak lze celkem přehledně zjistit, že se u daného dítěte sešlo více podnětů a je tedy evidentní, že situace není v pořádku a je třeba s tím něco dělat. MPSV v současné době reviduje Instrukci o vedení spisové dokumentace v tomto smyslu.
- U kterých dětí a s jakými problémy musí být IPOD? U kterých ne? Stejná otázka pro případové konference – u kterých dětí s jakými problémy? U kterých ne?
- ➔ Odpověď lze nalézt v Informaci ze dne 21. 12. 2012 a zejména v příslušných ustanoveních zákona o sociálně právní ochraně dětí (zejména § 10 odst. 3 písm. c), d), e) a § 14 odst. 2 písm. b), c) ZSPOD).
- Při práci s problematickou rodinou je vytvořen IPOD pouze sociálním pracovníkem. Rodina však nespolupracuje a nepřijde na společnou schůzku k aktualizaci IPODu opakovaně. Sociální pracovník SPOD si tedy bude aktualizovat pouze jím vytvořený IPOD, který však nenesé žádné posuny. Jak zajistit vývoj spolupráce s rodinou? Nebo si jen aktualizovat sociálním pracovníkem vytvořený IPOD?
- ➔ IPOD slouží primárně pro naplánování kroků OSPODu. I v případech nespolupracujících klientů je možné se obrátit na další odborníky (učitel, vychovatel, lékař, pracovník sociální služby apod.) nebo příbuzné dítěte a s nimi spolupracovat na vytvoření IPODu. Za výkon sociálně-právní ochrany odpovídá OSPOD, nepotřebuje schválení IPOD rodiči, ti by však s IPOD měli být seznámeni (lze jim ho např. zaslat poštou). Z IPOD musí být zřejmé, co jejich nespolupráce přináší a znamená pro další vývoj situace (tzn. variantní řešení – pokud rodič spolupracovat bude a pokud nebude). I před přijetím novely bylo třeba zajišťovat sociálně právní ochranu dětí v případech, kdy rodiny nespolupracovaly, nespolupráce rodičů neznamena, že OSPOD rezignuje, situaci pouze monitoruje nebo ji vyřeší odebráním dítěte z rodiny - viz nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 485/10 nebo II. ÚS 2546/10.
- Pravidelná aktualizace IPOD – co je považováno za pravidelné? Jak časté mají být aktualizace? Za jaké situace se může IPOD ukončit?

- ➔ Pravidelná aktualizace IPOD = vždy když je to potřeba, zejména dochází-li ke změnám (viz § 10 odst. 5 písm. c) ZSPOD).
- Mohli bychom poprosit o přesný odkaz, jakým způsobem bude hrazena účast odborníků, kteří se účastní případové konference a budou si nárokovat náhradu mzdy? Potřebujeme totiž pádné odůvodnění pro vedení, z čeho tato možnost pramení.
- ➔ Úprava je ve stejném ustanovení jako v případě účasti na jednání komise SPOD a pro poradní sbory - § 38 odst. 7 ZSPOD (odkaz naleznete v § 10 odst. 3 písm. e) poslední věta ZSPOD).

§ 12, 13 Úhrada nařízených služeb

- Úhrada služeb - např. úhrada mediace u sociálně slabých rodin – OSPOD by měl dle vyjádření MPSV zprostředkovat vyřízení dávky MOP ze systému HN. Bude úhrada za takové služby zařazena jako jeden z důvodů pro přiznání MOP? Pokud ne, považují to za nemožné.

Důvod: S pracovníky ÚP je složitá spolupráce, co není doslovně uvedeno, nepřízná se. Nám se např. opakovaně stalo, že např. odmítli „běžného“ pěstouna (1 dítě v PP) zaregistrovat jako nezaměstnaného s odůvodněním, že bere pěstounské dávky. Vůbec neznají pojem pěstoun ve zvláštních případech (tam by to bylo oprávněné), museli jsme opakovaně vyjednávat s vedením.

- ➔ Již od 1. 1. 2012 je v zákoně č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, doplněno ust. § 2 odst. 5 písm. c), které říká: „Za osobu v hmotné nouzi může orgán pomoci v hmotné nouzi považovat též osobu, která nemá vzhledem k příjmům a celkovým sociálním a majetkovým poměrům dostatečné prostředky

a) k úhradě nezbytného jednorázového výdaje, spojeného zejména se zaplacením správního poplatku při prokázání ztráty osobních dokladů, při vydání duplikátu rodného listu nebo dokladů potřebných k přijetí do zaměstnání, s úhradou jízdného v případě ztráty peněžních prostředků, a v případě nezbytné potřeby s úhradou noclehu, nebo

b) na úhradu nákladů spojených s pořízením nebo opravou nezbytných základních předmětů dlouhodobé potřeby, nebo

c) na úhradu odůvodněných nákladů souvisejících se vzděláním nebo zájmovou činností nezaopatřeného dítěte a **na zajištění nezbytných činností souvisejících se sociálně-právní ochranou dětí.**“

Normativní instrukce ke konceptu MOP, kde je podrobně uvedeno, na co lze v rámci SPOD MOP přiznat, Vám bude zaslána (její účinnost se předpokládá od 15. 1. 2013).

- Pokud bude třeba uhradit poradnu, kdo ji bude hradit a z čeho?

→ Pokud se týče problematiky úhrady služby odborné poradenské pomoci, pak stávající doktrína je vyjádřena ve 3. vyd. komentáře k zákonu o SPOD (Novotná V., Burdová E.) na str. 44, kde se uvádí, že podmínkou pro uložení povinnosti podle § 12 je, aby odborné poradenské zařízení poskytlo pomoc bezplatně, s tím že si lze těžko představit situaci, kdy zařízení za hodinu konzultace bude požadovat platbu, která zatíží rozpočet rodiny. Uvedené stanovisko je částečně sporné. Platí, že otázku úhrady je nezbytné při rozhodování vždy zohlednit. Správní orgán je povinen postupovat tak, aby účastníkům nevznikaly zbytečné náklady (§ 6 odst. 2 správního řádu), tzn., je-li k dispozici služba bezplatná a placená, dá přednost zpravidla službě neplacené, před službou obtížněji dostupnou dá přednost službě v místě bydliště osob, jimž je uložena povinnost, atd., ledaže by zde byly důvody zvláštního zřetele hodné, proč orgán postupoval jinak (např. hledisko kvality služby). Takový postup by bylo nutno v rozhodnutí řádně odůvodnit. Při ukládání povinností dle § 12 by měl OSPOD v rámci svých možností (např. na základě údajů ze spisu Om) přihlídnout k majetkové situaci rodiny. Je-li OSPOD známo, že rodina se nachází v hmotné nouzi, neznamená to současně, že není možno uložit uvedenou povinnost, při níž vznikne povinnost úhrady, neboť tak by byly z uplatnění uvedeného nástroje SPOD vyloučeny děti z rodin ohrožených chudobou, které by se tak staly subjektem nižší míry ochrany, a takovou skutečnost nelze v demokratické společnosti připustit. V takovém případě by měl OSPOD rodině zprostředkovat vyřízení dávky mimořádné okamžité pomoci ze systému hmotné nouze (viz výše). Vedle toho lze uvést, že na úhradu služeb ve smyslu § 12 lze použít též prostředky státní dotace na výkon SPOD. Pokud by se rodině ohrožené chudobou nepodařilo ze strany OSPOD účinně zprostředkovat pomoc při úhradě služby, nebyly by zjevně dány podmínky přestupkové odpovědnosti i přes formální nesplnění povinností, uložených rozhodnutím, vydaným podle ust. § 12. Rodičům resp. jiným osobám odpovědným za výchovu, kteří mají průměrnou či dobrou majetkovou úroveň, zejména příjmovou situaci, lze však zřejmě při dodržení shora uvedených zásad dobré správy, nezbytnosti opatření, proporcionality a legitimacy, uložit povinnosti podle § 12 i tehdy, je-li známo, že bude nařízeno využití služby poskytované za úhradu. Tato skutečnost se neobjeví ve výrokové části rozhodnutí, ale správní orgán by se s ní měl dostatečně a přesvědčivě vypořádat v odůvodnění svého rozhodnutí.

§ 13 Výchovná opatření

- Může správní řízení uskutečnit pracovník městského úřadu? Pokud ne, bude pro pracovníky školení o správním řízení pro tyto konkrétní případy?
- Ano, jde o klasické správní řízení. Zaměstnanec OSPOD by měl správní řád znát (znalost správního řádu je ověřována mimo jiné v rámci ZOZ).

§ 13a

- Musí být vždy vyčerpány všechny možnosti opatření dle § 13? Pokud se bude jednat o akutní situaci, je vhodné toto řešení také? (Ihůty dle spr. ř. x situace dítěte)
- Ustanovení § 15, 16 a § 16a ZSPOD zůstávají i nadále v platnosti!!! Tzn. akutní situaci je třeba řešit akutně dle těchto ustanovení, a to např. předběžným opatřením. Podle § 13 je postupováno na základě vyhodnocení situace dítěte a jeho rodiny s tím, že zůstává v platnosti základní zásada výkonu SPOD, tedy že přednost je třeba dávat vždy nejmírnějšímu možnému opatření, k opatření přísnějšímu lze přistoupit, jen pokud mírnější opatření nevedlo k nápravě nebo je zjevné, že by jeho uložení bylo neúčelné.

- Jak budeme řešit o víkendu takové dítě do PPPD? Bude pohotovostní kontakt na zjištění, zda je volná PPPD?
- ➔ Seznam pěstounů na přechodnou dobu vede krajský řad a dává k dispozici OSPODům - § 27a odst. 6 ZSPOD. V takové situaci je třeba kontaktovat pohotovostního pracovníka OSPOD pěstounů a s ním dohodnout další postup.
- Odst. 4 písm. a) – „je prokázáno, že existuje naléhavá potřeba umístění dítěte...“ – co se rozumí „prokázaným“?
- ➔ Právě k tomu slouží vyhodnocení situace dítěte a rodiny.
- Prosíme o specifikaci „zařízení poskytovatele zdravotních služeb“.
- ➔ Viz zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách.
- Odst. 4 písm. b) – „nepostačuje využití jiných opatření k ochraně dítěte“ – upřesnění všech opatření, která jsou myšlena.
- ➔ Všechna opatření, která může OSPOD využívat, jsou-li mírnější. Viz § 10, 11, 12, 13 ZSPOD.

Hlava II. Opatření na ochranu dětí

§ 14 odst. 2

- Je třeba jezdit i do výkonu trestu k rodičům?
- ➔ V zásadě ano. Kontaktujte sociálního pracovníka příslušného vězeňského zařízení.

Hlava IV. Zprostředkování osvojení a pěstounské péče

§ 21 Zprostředkování osvojení a pěstounské péče

- Bude se tato dokumentace dělat i u dětí s velmi závažnými výchovnými problémy, trestními záležitostmi apod.? Bude brán zřetel na názor dítěte, které se může s ohledem na svůj věk a rozumové schopnosti vyjadřovat a opakovaně nechce jít do žádné náhradní rodiny?
- ➔ Ano, dokumentaci je třeba založit, pokud dítě potřebuje zajistit péči v náhradní rodině. Nikde není definována žádná výjimka ze zásady, že náhradní rodinná péče má přednost před péčí ústavní. Ano, je třeba brát ohled na názor dítěte. Dítěti je třeba vždy přiměřeně jeho věku a rozumové vyspělosti vysvětlit situaci.

Část čtvrtá: Zařízení sociálně-právní ochrany

§ 39 odst. 1 Zařízení sociálně-právní ochrany

- Jak jsou definována „zařízení sociálně výchovné činnosti“? Patří sem například všechna nízkoprahová zařízení?
- Novela č. 401/2012 Sb. se věcně dotkla pouze zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (rozšířením úpravy) a zařízení pro výkon pěstounské péče (vypuštěním institutu). Ostatní zařízení SPOD (zařízení odborného poradenství pro péči o děti, zařízení sociálně výchovné činnosti a výchovně rekreační tábory pro děti) nedoznaly z hlediska věcného žádných změn. Změny, které se týkají těchto zařízení, jsou čistě procesního charakteru (změny v § 49 a přechodná ustanovení body 7. – 12.) nebo se týkají kvalifikačních předpokladů zaměstnanců (§ 49a a přechodné ustanovení bod 6.).

Zařízení sociálně-výchovné činnosti jsou definována v § 41 zákona a jak uvedeno, tohoto ustanovení se novela č. 401/2012 Sb. nijak nedotkla. Pojem „nízkoprahového zařízení pro děti a mládež“ ve smyslu § 62 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění, není totožný. Jak uvádí i rozšířený komentář k zákonu (Novotná V., Burdová E., Zákon o sociálně-právní ochraně dětí, Komentář, 3. vyd. Linde Praha 2007, str. 181): „Zařízení sociálně výchovné činnosti a nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, zřizovaná podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, mají z hlediska obsahu činnosti mnoho společného s tím rozdílem, že nízkoprahová zařízení pro děti a mládež se podle § 62 zákona o sociálních službách věnují osobám od 6 do 26 let, zařízení sociálně výchovné činnosti jsou určena dětem do 18 let věku, tak jako celá sociálně-právní ochrana.“.

Z uvedeného plyne, že se jedná o dva samostatné instituty, jakoby 2 samostatné typy „služby“ a v případě, že poskytovatel sociálních služeb zřizuje nízkoprahové zařízení pro děti a mládež též pro cílovou skupinu dětí od 6 do 18 let a je jako poskytovatel řádně zaregistrován, není třeba, aby byl současně pověřen ke zřizování zařízení sociálně výchovné činnosti ve smyslu zákona o SPOD (zřejmě s výjimkou služeb pro nejmladší děti do 6 let). V případě, kdy je zřizovatel takové služby jak registrovaným poskytovatelem sociální služby (nízkoprahového zařízení), tak i osobou pověřenou k výkonu SPOD a v rámci pověření též ke zřizování zařízení sociálně-výchovné činnosti, měl by být schopen rozlišit, kterým klientům je služba poskytována v jakém režimu, a to především z hlediska financování. Je-li provoz zařízení, na něž se souběžně vztahuje jak pověření ke zřizování zařízení sociálně výchovné činnosti tak je registrováno jako nízkoprahové zařízení pro děti a mládež, financován výhradně z prostředků sociálních služeb jako sociální služba a pověření je tak fakticky „mrtvé“, je na místě, aby zřizovatel zvážil ve dvouměsíční lhůtě od 1. ledna 2013 (body 8. a 11. přechodných ustanovení), zda bude pověřující orgán informovat o podrobnostech výkonu pověření, nebo zda naopak požádá o odnětí pověření (§ 50 odst. 1 písm. a/ zákona o SPOD). Řízení o odnětí pověření v takovém případě může zvážit i pověřující orgán, pakliže zjistí, že pověřená osoba má klienty pouze v režimu nízkoprahového zařízení pro děti a mládež a služby zařízení sociálně výchovné činnosti tak fakticky neposkytuje (§ 50 odst. 1 písm. c) zákona o SPOD).

Nemožnost resp. nevhodnost souběžného poskytování služeb v rámci zařízení sociálně-výchovné činnosti a nízkoprahového zařízení pro děti a mládež totožnému

klientovi ve stejném čase sice nevyplývá explicitě ze zákona o SPOD, resp. ze zákona o sociálních službách, nicméně vyplývá jak z logiky věci, tak především z podmínek financování, které zpravidla nepřipouštějí tzv. duplicitní financování, ledaže by jeden typ služby (zpravidla právě zařízení sociálně-výchovné činnosti) byl zajišťován výhradně dobrovolníky apod. Souběh poskytování služby v obou režimech je myslitelný tedy buď v tomto případě a/nebo tam, kde podmínky financování sociální služby nízkoprahového zařízení i zařízení sociálně výchovné činnosti duplicitu financování připouštějí, zejm. tam, kde by obě služby byly plně hrazeny z vlastních zdrojů zřizovatele. I tam však zřizovatel, již jen z důvodu inspekce plnění standardů kvality, musí být schopen jasně určit, v jakém právním režimu jsou v dané chvíli tomu kterému klientu poskytovány služby (tedy zda nízkoprahovým zařízením pro děti a mládež, zařízením sociálně výchovné činnosti, nebo v souběhu obou těchto režimů, dovoluje-li to způsob financování zařízení). To vyplývá též z té skutečnosti, že službu může zřizovatel zajišťovat buď svými zaměstnanci, nebo dobrovolníky, splňujícími příslušné zákonné podmínky, přičemž zaměstnanec nemůže být současně dobrovolníkem. V případě zajišťování služby zaměstnancem tedy musí být účetně zcela zřejmé, zda je odměna za práci vyplácena z prostředků na sociální službu nebo výkon SPOD, a to bez ohledu na zdroj financování. V případě, že by mzdové prostředky byly prostředky k financování sociálních služeb, nelze činnost vykázat jako službu zařízení sociálně výchovné činnosti, neboť tu by tak daný zaměstnanec vykonával bez nároku na odměnu, tedy jako dobrovolník, avšak zcela mimo rámec příslušných předpisů, což jak uvedeno není možné.

Pověření ke zřizování zařízení sociálně výchovné činnosti je nezbytně nutné pouze tam, kde jsou poskytovány služby vymezené v § 41 zákona o SPOD, avšak zařízením, které není současně registrováno jako nízkoprahové zařízení pro děti a mládež. Pakliže by provozovatel takového zařízení nebyl k jeho zřizování pověřen ani ve smyslu zákona o SPOD, mohlo by se jednat o přestupek podle § 59 odst. 1 písm. b) resp. správní delikt podle § 59f odst. 2 písm. a) zákona o sociálně-právní ochraně dětí.

Blíže k oznamování rozsahu a místa výkonu činnosti, k níž bylo pověření vydáno podle stávajících předpisů, příp. k vydání nového rozhodnutí o pověření v případě stávajících zařízení SPOD – Informace z 21. 12. 2012 (http://www.mpsv.cz/files/clanky/14227/Informace_1.pdf), str. 12 a následující.

Část pátá: Pěstounská péče

- Jsem pěstounkou v zařízení, zařízení údajně novelou zanikají. Znamená to, že zanikají dohody o výkonu pěstounské péče v zařízení. Máme nárok na proplácení nákladů jako dosud?
- ➔ Ze zákona o sociálně právní ochraně dětí byla vypuštěna ustanovení § 44-47, která upravovala výkon pěstounské péče v zařízeních a další ustanovení, která se zařízení pro výkon pěstounské péče týkají.

Nelze tedy zřizovat nová zařízení pro výkon pěstounské péče. V zájmu zachování podmínek, které doposud byly pro pěstounskou péči v zařízeních vytvářeny, obsahuje novela čl. 5 přechodných ustanovení, který nastalou situaci upravuje. Písemné dohody o výkonu pěstounské péče v zařízeních mezi pěstounem a zřizovatelem zařízení, které byly uzavřeny do nabytí účinnosti novely, zůstávají nadále v platnosti.

Práva a povinnosti pěstouna a zřizovatele zařízení, které vyplývají z těchto dohod, se vztahují pouze k dětem, které byly svěřeny do pěstounské péče před 1. 1. 2013.

Všechny závazky zřizovatele, které doposud vůči pěstounovi měl, zůstávají tedy nadále v platnosti. Zřizovatel však od účinnosti novely nevyplácí pěstounovi odměnu za výkon pěstounské péče, pěstoun si musí o odměnu požádat na Úřadu práce, stejně jako ostatní pěstouni.

Pokud by se pěstoun se zřizovatelem dohodl, lze stávající dohodu o výkonu pěstounské péče v zařízení změnit na dohodu o výkonu pěstounské péče ve smyslu § 47b ZSPOD. V této nové dohodě si strany mohou nastavit podmínky obdobné dosavadnímu výkonu pěstounské péče v zařízení.

Další informace k této problematice, jakož i k dalším změnám, které novela ZSPOD přinesla, naleznete na internetových stránkách MPSV, konkrétně na adrese: <http://www.mpsv.cz/cs/14224> , kde je k dispozici text novely i prováděcí vyhlášky, jakož i podrobná informace k novele a soubor často kladených dotazů a odpovědí.

Hlava I. Práva a povinnosti při výkonu pěstounské péče

§ 47a odst. 2

- Lze povinnosti zvyšovat si znalosti a dovednosti v oblasti výchovy a péče o dítě“ atd. zprostředkovávat pro pěstouny s mateřskými centry, i když centra nemají akreditaci podle zákona o sociálních službách ani pověření k výkonu sociálně právní ochrany? Jedno z center si již zažádalo o pověření k výkonu SPOD, ale druhé centrum akreditaci ani pověření mít nebude, přesto bychom rádi využili jejich nabídek vzdělávání, které poskytují již nyní a jsou kvalitní.
- ➔ Zvyšování znalostí a dovedností pro osobu pečující nebo osobu v evidenci zajišťuje ten, kdo s touto osobou uzavřel dohodu o výkonu pěstounské péče nebo upravil podrobnosti ohledně výkonu práv a povinností svým rozhodnutím buď sám, nebo prostřednictvím jiných fyzických či právnických osob. Je na odpovědnosti subjektu, který dohodu uzavřel (případně vydal správní rozhodnutí), aby zajistil vzdělávání u odborně způsobilých osob, tedy nejlépe osob pověřených podle § 48 odst. 2 písm. d), e) nebo f) ZSPOD, případně u subjektů poskytujících akreditované kurzy podle zákona o sociálních službách nebo oprávněných realizovat vzdělávací programy podle jiných právních předpisů. Zajištění zvyšování znalostí a dovedností pověřenými osobami nebo poskytovateli akreditovaných kurzů tak lze doporučit, nicméně není vyloučeno ani vzdělávání realizované jinou formou, např. uvedenými mateřskými centry, je-li dostatečně kvalitní a již předcházející zkušenosti s jejich prací jsou pozitivní.
- Budou k dispozici, nebo již jsou doporučené ceny pro zajišťování těchto služeb? Mateřská centra by si určila ceny „obvyklé lokalitě“, které mají doposud i pro stávající klienty, ale obáváme se společně, aby ceny nebyly napadnuty zejména Úřadem práce?
- ➔ Konkrétní ceny stanovit nelze. V každém případě však musí být při výběru poskytovatele služby respektována zásada hospodárnosti, přičemž je třeba vycházet právě z cen obvyklých v daném místě a čase. Volba konkrétního poskytovatele služby potom musí být racionální a zdůvodnitelná – stanoví-li si zmíněná mateřská

centra cenu vyšší, než konkurenční poskytovatel služby, bude třeba případnou volbu dražší služby odůvodnit její vyšší kvalitou (bude-li cenový rozdíl úměrný rozdílu kvalitativnímu).

- Kdo bude takové služby poskytovat? V kraji jednoznačně nedostatek odpovídajících služeb – co bude OSPOD dělat do té doby, než jich bude dostatek? Jakým způsobem sepsovat dohody o výkonu PP, nebude-li možno pěstounům něco nabídnout?
- ➔ Je třeba iniciovat vznik potřebných služeb. Pomoci by měl také státní příspěvek na výkon pěstounské péče. Tento může subjekt uzavírající dohodu o výkonu pěstounské péče použít na nákup služeb pro pěstouny (např. pokud má OSPOD ve svém obvodu 10 pěstounských rodin, domluví těmto rodinám paní na hlídání, kterou ze státního příspěvku zaplatí). Je třeba se nejdříve zeptat konkrétních pěstounů, co potřebují, nikoli jim nutit nějaké služby, o které by neměli zájem. Je také na iniciativě pěstounů, aby sami přišli s řešením (např. již mají někoho, kdo jim hlídá děti, nebo mají vybraný tábor, již spolupracují s nějakým odborníkem atp.). Pokud OSPOD nebude schopen nabídnout pěstounům to, co potřebují, bude se snažit jim zajistit subjekt, který toto umožní. Pokud by však šlo o přehnané nároky pěstounů, nezbyde nic jiného, než práva a povinnosti podle § 47a ZSPOD upravit v minimální možné míře správním rozhodnutím. Blíže se dočtete v Informaci ze dne 21. 12. 2012.
- Vysvětlující materiály MPSV rovněž uvádějí možnost pro OSPODy nasmlouvat si poskytování takových služeb konkrétními odborníky – dostaneme vzor nějaké takové smlouvy? Nejsm právnick, proč bych měla sepsovat takové dohody (veřejnoprávní smlouvy) a nést pak za ně odpovědnost?
- ➔ Předpokládá se, že největší rozsah služeb bude poskytovat sám subjekt, který dohodu s pěstouny uzavírá. Je však možné dohodnout s dalšími subjekty subdodávku dílčí služby, např. hlídání. Postup je stejný jako ve stávajících případech, kdy OSPOD dojednává služby pro své klienty (např. poradny apod.). Vzory smluv jsou volně ke stažení na internetu, vždy je vhodné takovou smlouvu zkontrolovat s právním oddělením úřadu. Tato oddělení mají zajisté rovněž k dispozici příslušné vzory, neboť je zcela běžné, že úřad zajišťuje určité činnosti externisty (smlouva o dílo, DPP apod.).

§ 47b Správní rozhodnutí v případě neuzavření Dohody

- Kdo podepisuje dohodu o výkonu pěstounské péče? Dohodu by měl uzavírat orgán sociálně-právní ochrany dětí, tedy např. Městský úřad, zastoupený starostou, jakožto osobou, která je oprávněna úřad navenek zastupovat (podle § 30 odst. 4 správního řádu), ten by pak mohl k podpisu dohody někoho zmocnit – např. vedoucího odboru? Nebo v tomto případě stačí pověření tajemníka úřadu k uzavírání a podpisu těchto smluv?
- ➔ Nabízí se dvě možnosti. Dohodu může podepsat osoba, která byla starostou pověřena k uzavírání a podpisu smluv, nebo přichází v úvahu změna organizačního řádu příslušného úřadu (zpracování materiálu do rady), kdy bude pověřením určena osoba k tomuto konkrétnímu úkonu.

- Jak přesně by měl vypadat výrok správního rozhodnutí, kterým místně příslušný obecní úřad obce s rozšířenou působností upraví podrobnosti ohledně výkonu práv a povinností založených v ustanovení § 47a ZSPOD, není-li v zákonem stanovené době uzavřena v této věci dohoda? Budou upravovány nejen povinnosti pěstouna, ale také jeho práva, tedy obecní úřad obce s rozšířenou působností jako správní orgán, který vydává rozhodnutí, tímto rozhodnutím bude upravovat své vlastní povinnosti vůči pěstounům?

→ Vzor správního rozhodnutí obdržíte.

- Jak se bude řešit situace plnoletých dětí v případě, že pěstounská péče skončí. Kam tyto děti půjdou? Zejména děti psychiatricky nemocné, děti s poruchou osobnosti nebo mentální retardací? Kdo převezme za tyto "děti" zodpovědnost? Pěstouni je nechtějí vyhodit na ulici.

→ V této oblasti novela nic nemění. V rodině mohou děti samozřejmě po dovršení 18 let (po ukončení pěstounské péče) zůstat, pokud jsou nezaopatřené, náleží dále až do 26 let věku příspěvek na úhradu potřeb dítěte a pečujícím osobám odměna pěstouna. Pro ulehčení odchodu dítěte je nově poskytován příspěvek při ukončení pěstounské péče ve výši 25.000,- Kč. Je třeba ve spolupráci s krajskými úřady plánovat sociální služby, jakými jsou např. chráněné bydlení, domy na půl cesty apod.

- Je možné u zrušitelného osvojení přejít na pěstounskou péči v případě např. těžkého zdravotního stavu dítěte, který se ukázal teprve po přijetí dítěte?

→ O zrušení osvojení může rozhodnout soud na návrh osvojitele nebo osvojence, a to jen z důležitých důvodů. Takovými důvody budou především okolnosti, za nichž osvojení neplní svou funkci. Těžko si lze představit, že za takový důvod by bylo možné považovat zdravotní stav dítěte.

§ 47d Státní příspěvek na výkon pěstounské péče

- Pěstouni s trvalým bydlištěm např. v Praze 6, budou uzavírat dohodu o výkonu PP s OSPOD Praha 3, na jakém úřadu práce bude OSPOD Praha 3 žádat o státní příspěvek (ÚP Praha 3 nebo ÚP Praha 6)?

→ Žádost je třeba podat u krajské pobočky Úřadu práce, v jejímž obvodu se nachází sídlo nebo místo trvalého pobytu žadatele, v uvedeném případě tedy dle sídla OSPOD Praha 3.

Hlava II. Dávky pěstounské péče (dotazy ÚP)

- Z důvodu přesunu právní úpravy dávek pěstounské péče do zákona o sociálně-právní ochraně dětí mi zanikl nárok na dávky z dosavadního systému a musím si podat žádost o výplatu dávek dle nové úpravy. Musím k této žádosti dokládat všechny dokumenty znovu?

→ V závěru každé žádosti je uvedeno, co musí oprávněná osoba (žadatel) k žádosti doložit. Vzhledem k tomu, že se jedná o uplatnění nových žádostí, je třeba všechny potřebné doklady (rozsudek soudu, rodný list dítěte, potvrzení o studiu - nezaopatřenost, zdravotní posouzení, atd.) spolu s žádostí doložit.

- Klientka, která pobírala do konce roku odměnu pěstouna, je od 10. 7. 2012 v dlouhodobé pracovní neschopnosti. Pobírá nemocenské dávky, na které jí vznikl nárok ze závislé činnosti. Od ledna 2013 podala žádost o odměnu pěstouna. Jak bude posuzována? Bude posuzována jako osoba na nemocenské od data účinnosti zákona, tj. od 1. 1. 2013, tzn., bude pobírat 2 měsíce odměnu pěstouna a od března nemocenské dávky z titulu nemocenského pojištění, nebo bude již od ledna posuzována jako osoba na nemocenské? Tuto možnost ale neumožňuje aplikace. Nemocenská lze zadat až od 1. 1. 2013.
- ➔ Paní bude posuzována, jako kdyby pracovní neschopnost vznikla 1. 1. 2013, tedy pokud bude v pracovní neschopnosti i nadále, bude jí náležet odměna pěstouna, nemocenská jen z titulu pojištění jako OSVČ. Od 1. 3. 2013 by se jí ukončilo vyplácení odměny pěstouna a začalo vyplácet nemocenské z titulu nemocenského pojištění odváděného z odměny pěstouna, resp. nárok na výplatu nemocenského by byl upraven podle § 20 zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění.
- V rámci řízení o dávce odměna pěstouna je vydáváno rozhodnutí. Prosíme o stanovisko, zdali dávku vyplácet již po schválení a vydání rozhodnutí či až po nabytí právní moci.
- ➔ V souladu s § 47x zákona č. 359/1999 Sb. je rozhodnutí o odměně pěstouna předběžně vykonatelné, jelikož přímo ze zákona je vyloučen odkladný účinek odvolání. Rozhodnutí se tak stává vykonatelným dnem oznámení rozhodnutí. Vzhledem k tomu je možné odměnu pěstouna, jakož i jiné dávky pěstounské péče, vyplatit již před nabytím právní moci rozhodnutí. Podle § 72 správního řádu může být rozhodnutí účastníkovi řízení oznámeno doručením jeho písemného vyhotovení do vlastních rukou (poštou nebo předáním osobně přítomnému žadateli) nebo pouze ústním vyhlášením, pokud se účastník současně vzdá práva na doručení písemného vyhotovení rozhodnutí.

V případě, že se rozhodnutí doručuje účastníkovi řízení prostřednictvím provozovatele poštovních služeb a adresát není na adrese pro doručování zastížen, je rozhodnutí na dobu 10 dnů uloženo k vyzvednutí v provozovně provozovatele poštovních služeb. Jestliže si účastník řízení nevyzvedne rozhodnutí v desetidenní úložní době, považuje se rozhodnutí za doručené posledním dnem této lhůty a tímto dnem se stává rovněž vykonatelným (viz § 24 odst. 1 správního řádu).

Skutečnost, že případné odvolání nemá ze zákona odkladný účinek na vykonatelnost rozhodnutí, bude v rozhodnutí uvedena v poučení. V poučení o odvolání je také možné uvést, že podle § 81 odst. 2 správního řádu se může účastník řízení vzdát práva na podání odvolání, a to buď písemně anebo ústně do protokolu. V případě, že se účastník řízení vzdá práva podat odvolání, nabývá rozhodnutí právní moci stejným dnem, kdy tak učinil.

- Manželé - v rodině je 8 dětí svěřených do pěstounské péče, kdy 3 z nich jsou svěřeny pouze jednomu z pěstounů a 5 jich je svěřeno do společné pěstounské péče. V současné době vyplácíme odměny pěstounů v této rodině takto: žadatelem jedné odměny pěstouna je pěstoun, který má svěřeny 3 děti do své péče a žadatelem druhé odměny pěstouna v rodině je druhý z manželů, který má požádáno na těch 5 dětí ve společné péči.

3 děti v pěstounské péči manžela 1: 16 let, 14 let, 11 let

5 dětí ve společné pěstounské péči: 18 let – II. stupeň závislosti, 14 let, 12 let – II. stupeň závislosti, 8 let, 6 let

Dle §47i odst. 2) zákona o SPOD pokud jsou oba manželé osobou pečující nebo osobou v evidenci, náleží odměna pěstouna pouze jednomu z nich. Ustanovení § 47n věty druhé platí obdobně. Jak tedy řešit tuto rodinu? Výše odměny pěstouna na pět dětí svěřených do společné pěstounské péče by dle našeho názoru byla ve výši 20000,-Kč na dítě závislé II. stupeň + 4x4000,-Kč za další 4 děti. Je možné k této odměně připočítat ještě 3x4000,-Kč za tři děti, které byly svěřeny do péče druhému z pěstounů? Děkuji za Vaši odpověď

- V daném případě by si měl podat žádost ten pěstoun, který má 3 děti ve výlučné PP a ostatní ve společné. Pak bude základ odměny pěstouna 20 000 Kč podle § 47j odst. 1 písm. c) bod 2 za dítě ve II. stupni závislosti a k této částce připočítat 7x4 000 Kč, tedy celkem činí odměna pěstouna v této rodině 48 000 Kč. Pokud by o odměnu požádal pouze ten pěstoun, který má s manželem/manželkou ve společné péči 5 dětí, náležela by mu odměna za těchto 5 dětí (36 000 Kč).

V případě, že by nastala situace, kdy manželé mají každý svěřeny děti pouze do své výlučné péče (např. 3 děti jeden a 4 děti druhý), musel by o odměnu pěstouna požádat každý z manželů za sebe, resp. za děti svěřené do jeho péče s tím, že ÚP by řízení spojil a rozhodl, jako kdyby manželé měli děti ve společné pěstounské péči (tzn. za 7 zdravých dětí – 36 000 Kč). Manželé by se museli dohodnout, komu by odměna byla vyplácena, případně by to ÚP určil. Bez podané žádosti však nelze rozhodnout, tudíž pokud by v uvedeném případě požádal jen jeden z manželů, byla by mu přiznána odměna jen za jemu svěřené děti, tj. jen za 3, resp. jen za 4 děti.

Za předpokladu, že každý z manželů podá svým jménem žádost o přiznání odměny pěstouna, je žádoucí spojit řízení o obou žádostech do společného řízení v souladu s § 140 správního řádu, neboť obě žádosti spolu věcně souvisejí a o žádosti jednoho manžela nelze rozhodnout bez přihlídnutí k žádosti druhého manžela. Spojení řízení provede ÚP usnesením z moci úřední s tím, že usnesení o spojení řízení se pouze poznamená do spisu, neoznamuje se účastníkům řízení a nelze proti němu podat odvolání (viz § 140 odst. 4 ve spojení s § 76 odst. 5 správního řádu). O spojení řízení se účastníci řízení vhodným způsobem vyrozumí (lze i neformálně, např. telefonicky nebo e-mailem).

Ve společném řízení se o žádostech obou manželů rozhodne jedním společným rozhodnutím, ve kterém se rozhodne o přiznání odměny pěstouna tomu z manželů, který je určen na základě jejich dohody nebo rozhodnutím krajské pobočky ÚP podle § 47n zákona č. 359/1999 Sb. Ve výroku společného rozhodnutí se stanoví výše odměny pěstouna, která náleží jednomu z manželů z titulu výkonu pěstounské péče oběma manžely, bez ohledu na to, zda se jedná o společnou pěstounskou péči nebo o individuální pěstounskou péči jednoho z manželů.

Provést společné řízení a vydat společné rozhodnutí o žádostech obou manželů je přípustné za podmínky, že

- krajská pobočka ÚP je podle místa trvalého pobytu žadatelů místně příslušná k rozhodnutí o žádostech obou manželů; za předpokladu, že by byla založena místní příslušnost dvou různých krajských poboček ÚP, bylo by ke spojení věcí do jednoho řízení nezbytné, aby jedna z krajských poboček postoupila přijatou žádost k rozhodnutí druhé dotčené krajské pobočce ÚP z důvodu vhodnosti podle § 131 odst. 5 správního řádu (k tomu je nutný souhlas žadatele).
- žádost druhého manžela je podána dříve, než je vydáno rozhodnutí o žádosti podané prvním z manželů (za situace, kdy oba manželé nepodají svoje žádosti současně); je-li žádost druhého manžela podána až poté, co již bylo rozhodnuto o žádosti prvního

manžela, musí být i o této druhé žádosti vydáno samostatné rozhodnutí, na jehož základě se pak s ohledem na změnu rozhodných skutečností rozhodne o změně výše odměny pěstouna přiznané prvním z manželů.

- Kdo bude podepsán na žádosti o státní příspěvek na výkon pěstounské péče? Žadatelé budou OÚ, KÚ, pověřené obce... Ty však nemají právní subjektivitu.
- ➔ Starosta nebo tajemník, případně jimi pověřená osoba (např. vedoucí odboru).
- Příspěvek na úhradu potřeb dítěte (PPÚhr) – jedná-li se o dítě, u kterého dosud nebyl určen stupeň závislosti (řízení o jeho stanovení běží). Lze vyplácet PPÚhr v základní "zdravé" výměře, než bude stupeň závislosti přiznán, a může být poté navýšení na základě stanovené závislosti zpětně doplaceno? Nebo se má čekat (často i několik měsíců) na stanovení stupně závislosti a přerušit řízení?
- ➔ Mělo by to být jako nyní, resp. stejně jako např. v případě příspěvku na péči. Tento dotaz budeme konzultovat s odborem 23. Podle našeho názoru je však řešením rozhodnout podle § 148 spr. řádu o nesporné části, tedy o PPÚhr v základní výši a o zbytku případně rozhodnout dle zdravotního posouzení.
- Odměna pěstouna – můžeme prozatímne vyplácet základní výměru a po stanovení stupně závislosti navýšení zpětně doplatit? Je to takto proveditelné – kvůli pravidelným srážkám a odvodům z této dávky?
- ➔ Viz výše.
- Zohledňuje se v hmotné nouzi odměna pěstouna v přiměřených nákladech na bydlení?
- ➔ Ano. Dávky pěstounské péče se započítávají do příjmu podle § 9 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi (novelizuje se § 7 odst. 2 písm. e) z. o životním a existenčním minimu, kde jsou za dávky SSP přidány dávky PP).
- Je možné, aby žena byla dlouhodobou pěstounkou a brala odměnu pěstouna a zároveň byla pěstounkou na přechodnou dobu a brala souběžně odměnu pěstouna na přechodnou dobu? Kdyby ne, jak by to tedy v tomto případě bylo?
- ➔ Je to možné, základ odměny by v takovém případě byl 20 000 Kč ode dne zařazení do evidence osob, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu. Tento základ by se zvyšoval o 4 000 Kč za každé dítě svěřené do „běžné“ pěstounské péče.
- Je možné, aby manželka byla pěstounkou na přechodnou dobu a odměnu pěstouna na jejich pěstounské děti svěřené do dlouhodobé péče bral manžel?
- ➔ Ust. § 47i odst. 2 ZSPOD říká, že pokud jsou oba manželé osobou pečující nebo v evidenci, náleží odměna pěstouna jednomu z nich. V uvedeném případě by opět byl základ 20 000 Kč + 4 000 Kč za každé dítě svěřené do „běžné“ pěstounské péče s tím, že by se manželé museli dohodnout, kdo bude tuto odměnu pobírat (případně to určí Úřad práce).
- Pokud se jedná o dlouhodobou pěstounskou péči a pěstounka je zároveň OSVČ - co je hlavní pracovní poměr? A co když si jako OSVČ vydělá trochu? Co když jsem byla

OSVČ a výrazně omezím vzhledem k dětem podnikání? Jaké budu platit zdravotní a sociální pojištění?

- ➔ Pěstounská péče není pracovní poměr, pouze odměna pěstouna se pro účely zákonů upravující daně z příjmů, pojistné na sociální zabezpečení, pojistné na úrazové pojištění a pojistné na všeobecné zdravotní pojištění považuje za příjem ze závislé činnosti. Souběh s OSVČ je možný.
- Jak dlouho se budou vyplácet dávky zpětně? A přídavky na děti?
- ➔ Dávky pěstounské péče podle zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, 1 rok.
- Kdo z pěstounů může dostat porodné na pěstounské dítě a za jakých podmínek?
- ➔ Jako dosud – viz § 45 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře.
- Jak to bude s rodičovským příspěvkem u PP a u PPP?
- ➔ Jako dosud - viz § 30 a násl. zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře.
- Když budu pěstounka nebo pěstounka na přechodnou dobu a otěhotním a porodím, co budu brát na vlastní dítě?
- ➔ Záleží, zda budou splněny podmínky pro přiznání peněžité pomoci v mateřství podle zákona o nemocenském pojištění zaměstnanců. Pokud ano, bude pobírána peněžité pomoci v mateřství. Pokud ne, vzniká nárok na rodičovský příspěvek od narození dítěte. Novela se nijak nedotkla nároků na další dávky (např. porodné).
- Když skončí pěstounská péče a nebudu mít zaměstnání, budu něco brát od úřadu práce?
- Když ukončím pěstounskou péči na přechodnou dobu a nebudu mít zaměstnání, budu něco brát od úřadu práce?
- ➔ Pokud budou splněny podmínky § 39 a násl. zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, pak ano.
- Jak to bude u pěstounů na přechodnou dobu s dávkou pěstounské péče - příspěvek při převzetí? A budou mít na tento příspěvek nárok pěstouni, kteří by si pak toto konkrétní dítě převzali do dlouhodobé pěstounské péče?
- ➔ Ne, pěstounům na přechodnou dobu příspěvek při převzetí nenáleží. Při převzetí dítěte do dlouhodobé péče příspěvek náleží.
- Jak to bude s dávkami pěstounské péče, pokud si přeberu dítě ze dne na den, protože biologická rodina přestane fungovat a já budu s dítětem v příbuzenském poměru či osoba dítěti blízká? (Nejedná se o prarodiče)
- ➔ Podmínkou pro přiznání dávek pěstounské péče je svěření dítěte do pěstounské či předpěstounské péče.
- Je pěstounství zaměstnáním? Budu mít např. přednost ve školce jako zaměstnaná?

➔ Ne, pouze odměna pěstouna se pro účely konkrétních zákonů považuje za příjem ze závislé činnosti (viz výše).

- Pokud budu mít v pěstounské péči jedno dítě, neseženu zaměstnání, můžu být hlášena na úřadu práce? Měla bych popř. nějaký nárok na rekvalifikaci?

➔ Osoba pečující a osoba v evidenci nemohou být vedeny v evidenci uchazečů o zaměstnání, je-li těmto osobám vyplácena odměna pěstouna podle § 47j odst. 1 písm. c) a d) ZSPOD (viz § 25 odst. 1 písm. p) zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů), nemohou tedy ani pobírat podporu v nezaměstnanosti. Tyto osoby však mohou být vedeny jako zájemci o zaměstnání podle § 22 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů.

Osoby pečující a osoby v evidenci, jimž je vyplácena odměna pěstouna podle § 47j odst. 1 písm. a) a b) ZSPOD, v evidenci uchazečů o zaměstnání mohou být vedeny a mohou pobírat podporu v nezaměstnanosti. Pokud tedy máte v pěstounské péči jedno „zdravé“ dítě, náleží Vám odměna pěstouna podle písmene a) ve výši 8 000 Kč, jejíž pobírání není překážkou pro zařazení do evidence uchazečů o zaměstnání.

- Platí pěstounství jako zaměstnání např. pro úraz na "pracovišti"? Bylo by možné pracovní pojištění "odpovědnost za škody"?

➔ Muselo by se posoudit, zda úraz vznikl v přímé souvislosti s výkonem pěstounské péče.

Část šestá: Poskytování SPO pověřenými osobami

§ 49 Vydávání pověření?

- Podle novely by mělo být vydáno nové pověření těm pověřeným osobám, které provozují zařízení sociálně výchovné činnosti. V tomto rozhodnutí má být uvedeno sídlo všech těchto zařízení. Jak bude rozhodnutí vypadat, když organizace poskytuje i jiné činnosti? Bude v rozhodnutí uvedeno např., že na jedné adrese bude provozovat zařízení sociálně výchovné činnosti, na další ostatní činnosti? Bylo by možné vytvořit nějaký mustr (vzor)? Má se tímto novým rozhodnutím stávající zcela zrušit, nebo jen „doplnit“?

➔ Bude vydáno nové rozhodnutí pro zařízení sociálně výchovné činnosti. V rozhodnutí je vhodné uvést i ostatní činnosti a místo, kde jsou poskytovány.

- Žádosti o změnu pověření se mají podávat rovněž na formuláři „žádost o pověření“ (když se např. jen rozšiřuje činnost)?

➔ Ano.

- Je třeba vydávat nové pověření pro pověřené osoby, které díky novele přestanou některé činnosti vykonávat (ty, které ze zákona vypadly)?

➔ Ne. Vypadlo však pouze poskytování výchovné a poradenské péče pěstounům v zařízeních pro výkon pěstounské péče.

- Na základě jakého ustanovení novely je třeba vydávat nové rozhodnutí pověřeným osobám, které již měly pověření dříve a provozují zařízení sociálně právní ochrany?
- ➔ Přejícná ustanovení zákona č. 401/2012 Sb., bod 8-11.

Přejícná ustanovení

Bod 9. Přejícných ustanovení

- Pokud máme vydávat závazné stanovisko, které má obsahovat popis splnění všech podmínek pro vydání pověření, na základě jakých podkladů budeme posuzovat? Např. odborná způsobilost apod., máme žádat pověřenou osobu o doložení dokladů, nebo toto dodá krajský úřad, který pověření vydal? Toto se týká samozřejmě pověřených osob, které mají zařízení na území našeho kraje, ale pověření vydal jiný KÚ.
- ➔ Podklady pro vydání závazného stanoviska k zařízením sociálně-právní ochrany, která se nacházejí na území krajského úřadu, bude krajský úřad opatřovat v první řadě od samotného zařízení nebo jeho zřizovatele. To se týká zejména dokladů o pracovních zařízeních (doklady o dosaženém vzdělání, délce praxe, absolvování odborných kurzů apod.), dokladů o vlastnickém nebo jiném užívacím právu k objektu zařízení, dokladů o splněních hygienických požadavků, vnitřního řádu zařízení, evidence dětí, spisové dokumentace o dětech nebo spisové dokumentace k rozhodování o příspěvku na úhradu pobytu a péče. Krajský úřad vydávající závazné stanovisko má postavení dotčeného správního orgánu ve smyslu § 136 správního řádu a z tohoto titulu má rovněž právo požadovat informace od krajského úřadu, který je příslušný k rozhodnutí o vydání pověření (podle sídla zřizovatele), jestliže bude tyto informace pokládat za potřebné pro vydání svého závazného stanoviska. Nicméně krajský úřad příslušný k vydání pověření nemusí mít některé podklady úplně aktuální (např. doklady o absolvování odborných kurzů u pracovníků bez odpovídajícího vzdělání) a některé doklady nemá k dispozici vůbec (např. vnitřní řád zařízení apod.). Proto je vhodné usilovat primárně o to, aby se všechny potřebné informace a doklady podařilo pokud možno opatřit přímo v samotném zařízení.

Bod 10. Přejícných ustanovení

- Co v praxi bude znamenat bod. 10 přejícných ustanovení?
- ➔ Je uvedeno v Informaci.

Bod 11. Přejícných ustanovení

- „Kraj nebo obec (...)jsou povinny (...)požádat krajský úřad, v jehož obvodu se nachází adresa sídla zařízení, o vydání pověření (...)“. Sídlo zařízení ale přeci nemusí být totožné s místem sídla pověřené osoby – v návaznosti na § 61 odst. 2 písm. d), kde je stanoveno, že místní příslušnost krajského úřadu jde-li o vydání, rozšíření, změnu nebo odnětí, je dle místa trvalého pobytu FO nebo sídla PO (o sídle zařízení se nehovoří). Je odlišné, kde se žádost podává a kdo rozhoduje?

- ➔ V zásadě se předpokládá, že obce nebo kraje zřizují a provozují svá zařízení vždy na území svého „domovského“ kraje, to znamená, že obce např. na území Karlovarského kraje budou žádat o vydání pověření k dalšímu provozování zařízení sociálně-právní ochrany dětí na Krajském úřadě Karlovarského kraje a stejně tak i samotný Karlovarský kraj. Pokud by přeci jen došlo k tomu, že by některá obec z Karlovarského kraje provozovala svoje zařízení na území jiného kraje, pak by se před úpravou bodu 11. Přejícných ustanovení k zákonu č. 401/2012 Sb. upřednostnila obecná úprava místní příslušnosti k rozhodování o vydání pověření podle § 61 odst. 2 písm. d) zákona č. 359/1999 Sb. a rovněž v tomto případě by obec podávala žádost o pověření ke Krajskému úřadu Karlovarského kraje. Ten krajský úřad, na jehož území by se takové zařízení nacházelo, by vydával pouze závazné stanovisko podle § 49 odst. 5.
- Podle bodu 11 je kraj povinen do 28. 2. požádat KÚ o vydání pověření k provozování ZDVOP. Předepsaný formulář nasvědčuje spíše tomu, že by si mělo požádat zařízení. Kdo tedy žádá o vydání pověření? Samo zařízení nebo příslušný odvětvový odbor krajského úřadu, který bude pověřen radou kraje k podání žádosti?
- ➔ Kraj nebo obec (jakožto právnická osoba), kteří byli zřizovateli zařízení.

Dotace:

- V nové metodice k dotaci bude/nebude nějak zapracována možnost využít tedy v nějakých případech služeb lékařů, terapeutů, zařízení, která nemají pověření?
- ➔ Možnost využití dotace na externě zprostředkované poradenské a mediační služby vyplývala již z dosavadní metodiky Ministerstva financí, obdobně to bude upraveno i v nové metodice MPSV – viz bod 2) písm. q) metodiky MF, podle kterého je možné prostředky dotace využít na:

„q) náklady spojené s poskytováním nebo zprostředkováním odborných poradenských a mediačních služeb pro rodiče a děti a pro jiné osoby odpovědné za výchovu dítěte, které orgán sociálně-právní ochrany dětí zajišťuje zaměstnanci SPOD nebo prostřednictvím zařízení sociálně-právní ochrany dětí, osob pověřených k výkonu sociálně-právní ochrany dětí nebo poskytovatelů sociálních služeb (§ 11 odst. 1, § 12 odst. 1 zákona č 359/1999 Sb.).“

Čili může se jednat nejen o externí poradenské služby poskytované prostřednictvím pověřených osob k výkonu sociálně-právní ochrany dětí, ale i prostřednictvím poskytovatelů sociálních služeb a zařízení sociálně-právní ochrany dětí. Naopak není přípustné hradit z dotace poskytování jakýchkoliv zdravotních služeb jednotlivými lékaři či jinými poskytovateli zdravotních služeb.

- Když poskytne město (OSPOD) poradenské služby pěstounům (např. starší lidé atd.) namísto toho, aby si pěstouni „pořídili poradenskou službu“ externě, má město toto poradenství poskytnuté zaměstnanci OSPODU placenými z dotace:

a) poskytnout bezplatně zaměstnancem hrazeným z dotace, protože to je v rámci OSPOD činností,

nebo

b) vyúčtovat jako službu, která je hrazena z příspěvku 48 tis. (tj. část mzdy takového zaměstnance OSPOD uhradí jakoby z této platby)?

→ Přichází v úvahu obě varianty financování poradenské pomoci pěstounům, kterou budou poskytovat přímo zaměstnanci OSPOD. Platy těchto zaměstnanců jsou primárně hrazeny z prostředků dotace, ale v případě poskytování poradenské pomoci pěstounům a plnění dalších úkolů spojených s dohodami o výkonu pěstounské péče podle § 47b je možné použít na platy zaměstnanců OSPOD rovněž poměrnou část ze státního příspěvku na výkon pěstounské péče. Nicméně ze státního příspěvku by neměla být pokryta plná výše platových nákladů na zaměstnance OSPOD pověřené agendou náhradní rodinné péče, takže přichází v úvahu spíše souběžná úhrada platových nákladů jak z dotace, tak částečně i z prostředků státního příspěvku.

Vyhláška č. 473/2012 Sb.

o provedení některých ustanovení zákona o sociálně-právní ochraně dětí

- V jakém přibližném časovém horizontu a jakým způsobem bude upravena (sjednocena) povinnost OSPOD vést dokumentaci agendy sociálně-právní ochrany dětí elektronicky, resp. v jednotném informačním systému či v systémech zvolených jednotlivými územně samosprávnými celky? Konkrétně nám jde o problematiku naplnění kritéria 12a přílohy č. 1 vyhlášky, tedy o naplnění jednoho ze standardů kvality při poskytování sociálně-právní ochrany orgány SPO (Kritérium 12a přílohy č. 1 vyhlášky zní: „Orgán sociálně-právní ochrany uplatňuje systém zpracování, vedení, evidence a archivace dokumentace, včetně vedení elektronické dokumentace v informačním systému sociálně-právní ochrany dětí o klientech a dalších osobách.“).

V souvislosti s položenou otázkou bychom též rádi věděli, zda povinnost vést dokumentaci agendy sociálně-právní ochrany dětí bude pravděpodobně platit i zpětně či nikoli, a zda tedy bude nutné zavést do elektronického informačního systému veškerou dosud založenou dokumentaci agendy (tzn. všechny „živé“ spisy, případně i spisy již uložené v archivech), což by v praxi představovalo značné časové a personální zatížení jednotlivých prvoinstančních OSPOD.

→ Dokud nebude informační systém ochrany práv dětí, nelze logicky tento standard hodnotit. Až bude IS zaváděn, budou dojednány podrobnosti (např. posílení OSPOD brigádníky na vkládání dokumentů do systému apod.). Zatím to však není aktuální.

Nezařaditelné:

- Dosud OÚ vždy nevstupoval s pomocí svým klientům, nyní je o pomoc budeme žádat – pokud bude akutní situace o víkendu, jak to tyto menší obce mohou řešit?
- ➔ Je-li dotazem míněn § 15 odst. 1, ten se novelou nemění.
- Problém utajených porodů – také uskutečňovat kontakt s rodinou? Jaké lhůty je potřeba k ověření?
- ➔ Problematika utajených porodů není novelizací dotčena. Pokud se matka začne o dítě zajímat, je třeba jí poskytnout poradenství a pomoc, aby mohla případně převzít dítě do péče. Pokud toto není možné a dítě je v pěstounské péči, je možné zajišťovat kontakt dítěte s matkou podle § 47a. Složku s informacemi o její totožnosti může odtajnit jen soud.
- Základní práva jsou na mysli dle LZPS a Úmluvy o právech dítěte, zda jde stále i o příznivý vývoj dítěte, např. pokud bude mít dítě dlouhodobě hlad a nic rodiče neřeší ani po sanaci, lze to brát jako narušení práva na život a důstojnost dítěte?
- ➔ Zákon č. 401/2012 Sb. nemění nic na mezinárodních úmluvách ani na Listině základních práv a svobod.
- Pokud je dítě ve stávající rodině ohroženo, nemůže být rozhodnutím soudu umístěno do jiného zařízení než do ZDVOP??? Ani např. do dětského centra, pokud jde o kojence? Co když bude kapacita ZDVOP naplněna? Co když bude nutné krizové řešení (předběžko)? Dítě nebude možné z rodiny okamžitě odebrat?

Co bude s dítětem, než OSPOD absolvuje všechny předchozí způsoby řešení krizové situace v rodině, než bude možné podat návrh na nařízení ÚV? To je práce na celý rok – po tu dobu zůstane dítě v rodině bez bydlení a bez prostředků, protože jeho rodiče nejsou schopni plnit stanovené podmínky a osud dítěte je jim stejně lhostejný?

- ➔ Není zřejmé, z jakého ustanovení tazatel vychází. Novela nic takového neříká. Ustanovení § 15, 16, 16a ZSPOD zůstává nedotčeno, pokud OSPOD vyhodnotí situaci jako akutní, postupuje jako dosud, tedy např. návrhem na vydání předběžného opatření. Samozřejmě i nadále platí zásada, že by OSPOD měl vždy volit opatření co nejmírnější, avšak musí být účelné a přiměřené situaci. Pokud je třeba přistoupit k odebrání dítěte z rodiny, má náhradní rodinná péče vždy přednost, před péčí ústavní má přednost též péče ve ZDVOP.

Ust. § 13a zavádí nová výchovná opatření, která jsou možným řešením, nikoli povinným. Absence potřebných variant výchovných opatření je často v rozporu se zájmem dítěte řešena nařízením předběžného opatření podle § 76 odst. 1 písm. b) občanského soudního řádu, případně i nařízením ústavní výchovy podle § 46 zákona o rodině, přičemž především zmíněné předběžné opatření postrádá jakékoli podmínky a omezení pro jeho použití, jde tedy o nevhodné užití dané procesní normy jako kvasivýchovného opatření. Proto se v § 13a zavádějí nové druhy výchovných opatření, stanoví se podmínky pro jejich ukládání, striktní časové omezení jejich trvání a rovněž podmínky pro jejich prodlužování, které by však mělo být výjimečné.